

Blogg 2/2023

En titt på den tyska vinbärsodlingen

Marjo Marttinen
Specialodlingsrådgivare
ProAgria Keski-Suomi och ProAgria Etelä-Savo

I slutet av september 2022 arrangerade Marjamaat 2-projektet en studieresa till Tysklands västra delar. Resans tyngdpunkt var på vinbär, men vi såg även andra bär. Vinskoriden var då i full gång. Vi besökte fyra gårdar och en försöksstation.

I Tyskland ligger tyngdpunkten inom frukt- och bärödlings på fruktodling och äpple är den viktigaste växten. Arealmässigt är jordgubben störst, odlingsarealen är ca 14 000 hektar. Näst mest odlas det buskblåbär, ca 3 000 hektar.

År 2021 odlades det i Tyskland vinbär på 2127 hektar. Enligt IBA (International Blackcurrant Association) statistik odlas det i Tyskland svarta vinbär på 1150 hektar och av det var 90 hektar ekologiskt odlade. Medelskoriden år 2021 var 4,52 ton/ha (3,87 ton/ha år 2020). Industrivinbärens pris var år 2020 0,80 €/kg.

Kända sorter, kraftig gödsling

Vinbärssorterna var kända namn. Odlade svarta vinbärssorter är bl.a. Ruben, Tisel, Ben Alder, Ben Hope, Tenah och röda vinbär Rovada samt Jonkher van Tets. Vinbären gödslades med 80 - 100 kg kväve per hektar, vilket jämfört med Finland är ganska höga nivåer. Radmellanrummet var smalare än hos oss, ca 3 m, vilket betyder att de hade flera plantor per hektar än i våra inhemska odlingar.

De vinbärsbuskar vi såg var rätt små. Odlarna berättade att växtbestånden hade förra sommaren lidit av den mellan-europeiska torkan. Det syntes även rikligt med gallkvalster.

Biodynamiskt odlade vinbär i höstskrud.

Klimatförändringen utmanar

Sommaren 2022 var mycket torr i Tyskland. **Klaus Schröder** som äger en trädgårdsfarm i Reilingen berättade att grundvattnet sjunkit i deras trakter. Hans trädgårdsodling behöver bevattning och vattnet får han från egna brunnar. Vanligen har man inga bevattningsbegränsningar men sommar 2022 måste man begränsa bevattningen.

På Obstversuchsgut Heuchlingen-försöksgården i Oedheim hörde vi att man även i försöksarbetet förbereder sig på klimatförändringen, man söker efter vinbärssorter som klarar av torka och växtsjukdomar, sorter som har hög skörd och sorter som behöver en kortare kallperiod under vintern. Odlingen av den största sorten Ben Alder kommer att minska eftersom den när vintrarna blir varmare inte nödvändigtvis får en så lång kallperiod som den behöver.

Enligt herr Weissman som förevisade försöksstationen märker man även klimatförändringen på så sätt att vinbärens gödslingstidpunkter (vanligen två gödslingar) nu sker redan i mars-april, när man tidigare gödslade i april-maj. Det har även kommit nya växtsjukdomar – på vinbär dock färre än på andra bärväxter.

På försöksstation håller man på att bygga färdigt en intressant täckbyggnad för att skydda krukodlingen. Man har på en stålstomme installerat plast med ljusgenomsläpp, där hälften av ytan är täckt med solenergifångare s.k. "minisolpaneler". Med solpanelerna kan man producera el och samtidigt skyddar de mot gassande solsken. Täckmaterialet skyddar även den mognande skörden från regn. På täckmaterialet har man installerat rännor som samlar ihop regnvattnet. Det planerar man att använda för bevattning efter att man tillsatt gödsel. Tiden kommer att visa ifall byggnaden hämtar tillbaka sina rätt höga byggkostnader. Man förväntar sig att inkomsterna ökar med 60 % bland annat eftersom bevattningen ökar skörden och även eftersom man tar tillvara solenergi.

En ännu lite halvfärdig täckbyggnad på Obstversuchsgut Heuchlingen -försöksgården i Oedheim. Täckbyggnaden skyddar underliggande krukodling från regn och delvis även från för mycket gassande solsken, den samlar ihop regnvatten för bevattning och solenergi med sina minisolpaneler.

Alla arbetskedan kan inte utföras med maskiner

Den största delen av vinbären skördas med vinbärsskördetröskor som hos oss. Hos **Dirk och Seija Herdieckerhoff** såg vi även maskinell skörd av plommon. Det tog knappt en minut att skörda ett träd med en kombination av två människor + traktor + skördemaskin. För att sortera och packa behövdes det såklart mera tid och det gjordes som handarbete vid ett transportband inomhus. På **Heiko Danners** gård skördade man vin när vi var där. Där såg vi en New Holland skördetröska som kunde köra på rätt sluttande åkrar, men ifall lutningen är över 20 % måste man skörda för hand.

Arbetskraften på de gårdar vi besökte kom endera från Polen eller Rumänien. En av våra värdar, en odlare som tidvis till och med hade 300 säsongsarbetare anställda, klagade att arbetskraften inte vill binda sig.

Flerbranschföretagaren **Klaus Engeman** som odlar frukt- och bärväxter biodynamiskt berättade att han säsongen 2022 hade problem med konventionellt odlade jordgubbar och sparris. Ungefär 15–20 % av skörden blev oplockad på grund av arbetskraftbrist. Under koronasomrarna 2020 och 2021 ersatte självplock en del av säsongsarbetskraften. Sommaren 2022 när koronarestriktionerna lättades började en del av kunderna att resa på sin fritid och en del började och spara på grund av de energi- och övriga kostnaderna som Ukrainakrisen lätt till.

I slutet av år 2022 var en jordbruksarbetares minimilön cirka 12 euro.

Utmaningar men även möjligheter

Även om de gårdar vi besökte var stora var en del av deras marknadsföring direktförsäljning; endera en gårdsbutik eller så olika försäljningsställen. Även i gatubilden såg man reklam för veckomarknader. I ett land där befolkningstätheten är större än den vi har i Finland är möjligheterna till direktförsäljning goda.

Våra besöksmål var alla tydliga familjeföretag. Familjemedlemmarna jobbade på gården och traditioner var närvarande på flera olika sätt. På dessa gårdar verkade framtiden vara tryggad; det finns fortsättare inom familjen. Speciellt inom ekologiskt/biodynamisk odling finns det en stark framtidstro.

Odlarna ser dock att det är stora förändringar på kommande; inom trädgårdssektorn bland annat när det gäller tillgången på arbetskraft och i jordbruket i allmänhet även på grund av den ökande kostnadsnivån. Enligt odlarna är även konsumentpriserna stigit men det syns inte tillräckligt i producentpriserna.